

NADIA MURAD

și JENNA KRAJESKI

**EU VOI FI
ULTIMA**

**POVESTEA CAPTIVITĂȚII MELE
ȘI LUPTA MEA ÎMPOTRIVA STATULUI ISLAMIC**

Cuvânt-înainte de Amal Clooney

Traducere de Irina-Marina Borțoi

POLIROM
2019

Kocho nu a fost făcut după un proiect de ansamblu, nu a fost nimeni care să fi cartografiat toate casele și străzile când satul a fost populat, ca să aibă totul sens la sfârșit. Dacă deții pământ, poți să construiești orice vrei pe el, oriunde vrei, așa că satul e construit la întâmplare și poate fi amețitor să umbli prin el. Casele se extind în moduri atât de imprevizibile, încât pot părea vii, iar ulițele croșetează printre case un labirint care ar nedumeri pe oricine nu a memorat configurația satului. Însă memorarea ei durează o viață de mers pe jos din casă în casă.

Casa lui Jalo se găsea tocmai la capătul satului și tot ce o separa de lumea de dincolo de Kocho era un zid scund de cărămidă. Dincolo de el, Sinjarul se întindea ca un deșert spre Mosul, care era acum capitala ISIS din Irak. Am împins poarta de metal și am intrat în bucătărie. Casa era goală și ordonată, fără vreun semn că Jalo și familia sa ar fi plecat în fugă, dar mie îmi era teamă să fiu înăuntru. Părea bântuită de absența lor. După ce am găsit niște făină, apă și o cutie cu lapte praf, am încărcat proviziile în saci cât de iute am putut, fără să vorbim.

Pe drumul spre ieșire, Rojian a arătat spre zidul grădinii, unde căzuse o cărămidă și lăsase o gaură cam la înălțimea taliei. Niciuna dintre noi nu fusese suficient de curajoasă încât să se uite prea mult la combatanții pe care îi vedeam de pe acoperiș, unde ne simțeam prea expuse. Zidul însă ne apăra cumva și prin gaura aceea am putut vedea unul dintre primele puncte de control prin care ieșeau din Kocho.

— Crezi că e Daesh acolo? s-a întrebat Rojian și a ieșit în grădină, ghemuindu-se lângă zid.

Uitându-ne una la alta, toate trei am lăsat jos ce căram în brațe și ne-am dus lângă ea, apăsându-ne frunțile de zid ca să vedem cât mai bine lumea exterioară.

La nici două sute de metri, câțiva combatanți ocupau un punct de control care aparținuse *peshmerga*, iar înaintea lor armatei irakiene. Erau îmbrăcați în pantaloni largi de culoare neagră și cămăși negre, iar armele le atârnavă la șolduri. Le urmăream mișcările de parcă aveau un cod – picioarele care băteau în pământul nisipos, mâinile care se mișcau în timp ce vorbeau unii cu alții – și fiecare gest ne umplea de spaimă.

Cu câteva minute înainte fuseserăm atât de speriate de posibilitatea de a da peste un luptător pe drum, dar acum nu ne

puteam desprinde ochii de la ei. Îmi doream să putem auzi ce spuneau. Poate plănuiau ceva și am fi înțeles mai bine ce ne aștepta, am fi adus vești care să-i ajute pe frații noștri să lupte. Poate se împăunau că reușiseră să cucerească Sinjarul, iar dacă am fi auzit asta, ne-am fi înfuriat atât de tare, încât am fi ripostat.

— Despre ce credeți că vorbesc? a șoptit Rojian.

— Nimic bun, a zis Adkee, trezindu-ne la realitate. Hai să mergem. I-am promis mamei că aducem repede proviziile.

Am mers spre casă și nu ne venea să credem. Nisreen a rupt tăcerea.

— Sunt la fel ca oamenii care o țin captivă pe Baso, a zis ea. Probabil îi e atât de frică.

Ulița părea și mai îngustă și am mers cât de repede puteam, încercând să ne păstrăm calmul. Dar, când am ajuns acasă și i-am spus mamei ce văzuserăm – cât de aproape erau de casa în care copiii lui Jalo dormiseră cu doar câteva zile în urmă –, Nisreen și cu mine nu ne-am putut abține. Am început să plângem. Am vrut să fiu optimistă și puternică, dar aveam nevoie ca mama să înțeleagă cât de speriată eram, ca să mă poată liniști.

— Sunt atât de aproape, am zis. Suntem în mâinile lor. Dacă vor să ne facă ceva rău, pot să o facă.

— Trebuie să așteptăm și să ne rugăm, a spus mama. Poate o să ne ajute cineva. Poate n-o să ne facă rău. Poate o să fim salvați cumva.

Nu trecea nici măcar o zi fără să spună ceva de genul acesta.

Hainele noastre s-au făcut cenușii de praf și sudoare, dar nu ne gândeam să ne schimbăm. Am încetat să mai mâncăm și beam numai câte puțină apă caldă din sticle de plastic lăsate la soare. Electricitatea fusese oprită și a rămas așa tot restul asediului. Porneam generatorul doar cât să ne încărcăm telefoanele mobile și să ne uităm la televizor când la știri se dădeau reportaje despre războiul împotriva ISIS, adică aproape întotdeauna. Titlurile ne făceau să ne pierdem speranța: aproximativ patruzeci de copii muriseră pe vârful muntelui Sinjar de foame și deshidratare, și mult mai mulți muriseră în timp ce fugiseră. Bashiqa și Bahzani, două sate yazidite importante din apropiere

de Mosul, fuseseră cucerite de ISIS, dar din fericire mare parte din oamenii de acolo reușiseră să fugă în Kurdistanul Irakian. Mii de fete și femei yazidite din Sinjar fuseseră răpite; auzeam că ISIS le folosea drept sclave sexuale.

Qaraqosh, un oraș majoritar creștin din Ninive, fusese cucerit și aproape toată populația sa fugise în Kurdistanul Irakian, unde oamenii trăiau ca refugiați în malluri construite pe jumătate și corturi ridicate în grădinile bisericilor. Turkmenii șiiți din Tal Afar se străduiau să scape de propriul asediu. ISIS ajunsese aproape până în Erbil, dar americanii îi opriseră cu atacuri aeriene – pentru a-și proteja consulatul, spuneau ei, în timp ce îi apărau și pe yazidiții izolați pe muntele Sinjar. Bagdadul era cuprins de haos. Președintele american Obama numea ceea ce li se întâmpla yazidiților un „potențial genocid”. Dar nimeni nu vorbea despre asediul satului Kocho.

Trăiam într-o lume nouă. Viața din Kocho se oprise, oamenii rămânând în case de teamă să nu fie văzuți de ISIS. Era ciudat să fii atât de îndepărtat de celelalte familii din sat. Eram obișnuiți cu vizitatori care veneau până târziu în noapte, cu mese luate împreună cu prietenii și cu discuții peste acoperișuri înainte să mergem la culcare. Cu ISIS care înconjurase Kocho, chiar și să-i șoptești ceva seara persoanei întinse lângă tine părea periculos. Încercam să trecem neobservați, de parcă ISIS putea uita că suntem acolo. Chiar și slăbitul părea un mod de a ne proteja, ca și cum, dacă încetam să mai mâncăm, în cele din urmă am fi devenit invizibili. Oamenii se aventurau în afara caselor numai ca să vadă de rude, să ia provizii sau să ajute dacă se îmbolnăvea cineva. Chiar și atunci mergeau repede și întotdeauna spre adăposturi, ca insectele care fug de mătură.

Într-o seară însă, în ciuda ISIS, ne-am strâns toți cei din sat ca să celebrăm Batzmi, o sărbătoare ținută în special de familiile yazidite originare din Turcia. De obicei se serbează în decembrie, dar un sătean pe nume Khalaf, a cărui familie ținea sărbătoarea, s-a gândit că aveam nevoie de această ceremonie atunci, când frica ne ținea departe unii de alții și aproape ne pierduserăm speranța. Batzmi este o ocazie să ne rugăm lui Melek Taus, dar, mai important pentru noi în timpul asediului, este și un moment în care ne amintim de yazidiții forțați să-și părăsească locurile

natale, yazidiți precum strămoșii lui Khalaf, care locuiseră odinioară în Turcia, înainte ca otomanii să-i alunge de acolo.

Tot satul Kocho a fost invitat acasă la Khalaf, unde patru bărbați despre care se credea că au sufletul curat fiindcă erau neînsurați urmau să coacă pâinea sfântă Batzmi. Am așteptat până la asfințitul soarelui, apoi oamenii au început să iasă din case și să se îndrepte spre casa lui Khalaf. Pe drum ne avertizam unii pe alții să nu atragem atenția asupra a ce făceam.

— Nu faceți zgomot, șopteam noi mergând pe străzile satului.

Eu eram cu Adkee și amândouă eram îngrozite. Dacă ISIS ne descoperea, știam că pe Khalaf l-ar fi pedepsit pentru că el conspirase să îndeplinească un ritual necredincios, dar nu știam ce altceva ar mai fi făcut combatanții. Speram că nu era prea târziu să-i spunem lui Dumnezeu problemele noastre.

Luminile erau aprinse în casa lui Khalaf, iar oamenii se îmbulzeau în jurul pâinii care se cocea, lasată la crescut pe o tavă specială înainte de a fi binecuvântată de capul familiei. Dacă pâinea rămâne întreagă, aduce noroc. Dacă se rupe, ceva rău se poate întâmpla familiei. Pâinea era simplă, fiindcă eram sub asediu (în mod normal e umplută cu nuci și stafide), dar era solidă și rotundă și nu dădea semne că s-ar rupe.

În afara unor suspine și a trosnetelor ocazionale ale lemnului în cuptor, casa lui Khalaf era tăcută. Mirosul familiar al fumului din cuptor s-a așezat peste mine ca o pătură. Nu mă uitam în jur să văd dacă Walaa sau alte prietene de la școală, pe care nu le văzusem de când începuse asediul, erau acolo. Voiam să mă concentrez asupra ritualului. Khalaf a început să se roage.

— Fie ca Domnul acestei pâini sfinte să-mi ia sufletul în semn de sacrificiu pentru întregul sat, a spus el, iar plânsetele s-au întetit.

Unii dintre bărbați încercau să-și liniștească nevestele, dar mie mi se părea o dovadă de curaj, nu de slăbiciune, să plângi acolo, în casa lui Khalaf, de unde sunetele puteau ajunge până la punctele de control.

După aceea, Adkee și cu mine ne-am întors acasă în tăcere, pășind pe același drum, intrând pe ușa din față și urcând pe acoperiș, unde cei care rămăseseră în urmă să supravegheze casa s-au ridicat în șezut pe saltele, ușurați că ne-am întors în

siguranță. Femeile adormiseră toate într-o parte a acoperișului, iar bărbații în cealaltă. Frații mei încă stăteau pe telefoane, iar noi voiam să îi scutim de plânsetele noastre, despre care știam că i-ar fi făcut să se simtă și mai rău. În noaptea aceea am reușit să dorm puțin, exact până înainte ca soarele să răsară și mama să ne trezească înghiontindu-ne.

— E vremea să coborâm, a șoptit ea, iar eu am luat-o pe scară în jos în vârful picioarelor, ieșind în curtea întunecată, rugându-mă să nu ne vadă nimeni.

În familia mea, Hajji, unul dintre frații mei, era cel care vorbea cel mai mult despre posibilitatea ca sătenii să se răscoale împotriva ISIS. Combatanții încă le spuneau bărbaților la *jevat* că, dacă nu ne converteam la islam, ne vor duce la muntele Sinjar, dar Hajji era sigur că mințeau.

— Vor doar să rămânem calmi, insista el. Vor să se asigure că n-o să ripostăm.

Din când în când îl vedeam pe Hajji șușotind cu vecinii peste zidul grădinii noastre și părea că plănuiesc ceva. Urmăreau cu atenție convoaiele ISIS care treceau pe lângă sat.

— Tocmai vin de la un masacru, spunea Hajji, întorcând capul în timp ce mașinile goneau.

Uneori stătea treaz toată noaptea și se uita la televizor, înfuriindu-se, până ce soarele se ridica pe cer în dimineața următoare.

Hajji nu era singurul din sat care se gândea la moduri prin care să se revolte. Multe familii, ca a noastră, ascunseseră arme de ISIS și discutau despre cum să le ia și să atace punctele de control. Bărbații se antrenaseră pentru luptă și voiau să-și dovedească vitejia, dar știau și că, indiferent de câți membri ISIS reușeau să omoare cu pumnalele sau mitralierele AK-47 îngropate, tot vor fi mai mulți pe șosea și în cele din urmă, indiferent de ce ar fi făcut, mulți oameni din sat ar fi murit dacă ar fi încercat să lupte. Chiar dacă ne strângeam cu toții laolaltă și îi omoram pe luptătorii staționați în jurul satului, tot nu aveam unde să mergem. Ei controlau fiecare drum care ieșea din Kocho și aveau mașini, camionete și toate armele pe care le confiscaseră de la noi și de la armata irakiană. Revolta nu era un plan, ci o fantezie. Dar pentru bărbații ca Hajji, gândul că ar fi putut riposta era tot ce îi ținea sănătoși la cap în timp ce așteptam.

În fiecare zi, bărbații din sat se adunau la *jevat*, încercând să contureze un plan. Dacă nu puteam scăpa sau dacă nu ne puteam lupta ori ascunde, îi puteam păcăli pe combatanți? Poate dacă le spuneam că ne vom converti la islam, aveau să ne acorde mai mult timp. S-a hotărât că, dacă un luptător amenința sau atingea vreo fată sau femeie din Kocho, atunci, și numai atunci, aveam să tragem de timp, prefăcându-ne că ne convertim. Dar planul nu a mai fost pus în aplicare.

Când femeile complotau, o făceam ca să vedem cum să-i ascundem pe bărbați dacă ISIS venea să-i omoare. Erau o mulțime de locuri în Kocho pe care combatanții nu le-ar fi putut descoperi – puțuri adânci, cu foarte puțină apă, și pivnițe cu intrări ascunse. Chiar și baloții de fân sau sacii cu mâncare pentru animale i-ar fi putut ține pe bărbați în siguranță suficient de mult cât să nu fie omorâți. Dar ei au refuzat să se gândească să se ascundă.

— Mai bine să fim măcelăriți decât să vă lăsăm singure cu Daesh, spuneau ei.

Așa că, în timp ce așteptam să ne aflăm soarta pe care ne-o rezerva ISIS și ne pierdeam speranța că cineva va veni să ne salveze, am încercat să iau în calcul toate posibilitățile în legătură cu ce ni se putea întâmpla mie și familiei mele. Am început să mă gândesc la moarte.

Înainte să vină ISIS, nu eram obișnuiți ca tinerii să moară și nu îmi plăcea să vorbesc despre moarte. Doar gândul la asta mă înspăimânta. Apoi, la începutul lui 2014, au murit pe neașteptate doi tineri din Kocho. Mai întâi un polițist de frontieră pe nume Ismail a fost ucis într-un atac terorist în timp ce lucra la sud de Kocho, în zonele aflate sub influența al Qaeda, unde ISIS deja prindea rădăcini. Ismail era cam de vârsta lui Hezni, tăcut și credincios. A fost prima dată când cineva din Kocho a fost omorât de ISIS și toată lumea a început să se îngrijoreze din pricina rudelor care se angajaseră să lucreze pentru guvern.

Hezni se afla la secția de poliție din Sinjar când au adus trupul lui Ismail, așa că am aflat de moartea lui înaintea celor mai mulți oameni din sat, chiar înaintea soției și familiei lui. Erau săraci, ca noi, și Ismail se înrolase în armată, precum frații mei, pentru că aveau nevoie de bani. În acea dimineață am